

Verdronken Land van Saeftinghe kreunt onder PFAS-vervuiling Veebedrijven geblokkeerd, waterbuffels afgemaakt

2-3

© Gert Jochems

Wat het AfricaMuseum kan leren van een expo in Eindhoven

DS2

© Nick Bookelaar

Wie de app Skindr kan betalen, vermijdt wachtrijen bij de dermatoloog

6

© Skindr

Bridget Jones: mad about the boy Een voorspelbaar snoepje voor de fans

DS2

© rr

Gaza-bestand op losse schroeven nu Hamas dreigt gijzelaars niet vrij te laten

OORLOG GAZA Hamas dreigt ermee de voor zaterdag geplande vrijlating van Israëlische gijzelaars uit te stellen. Na een woelige week, met daarin ook de uitlatingen van Trump, komt het fragiele staakt-het-vuren in gevaar.

Het staakt-het-vuren in Gaza houdt al drie weken stand, maar gaat nu toch aan het wankelen. Hamas, dat nog altijd 75 Israëlische gijzelaars vasthoudt, kondigde maandag aan de vrijlating van de gijzelaars die normaal gezien zaterdag zouden vrijkomen, uit te stellen. Later op de avond werd dat afgezwakt en klonk het dat Israël vijf dagen de tijd krijgt om het akkoord correct uit te voeren. Dat doet Hamas naar eigen zeggen na Israëlische "schendingen" van het bestand en de uitholling van Amerikaanse garanties.

De beslissing komt niet helemaal uit de lucht gevallen na een week vol Amerikaanse suggesties over een etnische zuivering van de Palestijnen uit Gaza en het Israëlische applaus daarvoor, maar choqueert toch. In Israël vrezen de families van de overgebleven gijzelaars dat ze hun geliefden niet meer levend zullen terugzien, in Gaza neemt de angst voor oorlog weer toe.

Volgens Hamaswoordvoerder Abu Ubaida hebben de Israëlische

voorwaarden van het akkoord de voorbijganger drie weken geschonden door "de terugkeer van ontheemde mensen naar het noorden van de Gazastrook uit te stellen, hen aan te vallen met bommen, met scherp te schieten en niet alle soorten hulpgoederen binnen te laten zoals overeengekomen". De Palestijnen klaagden de voorbijganger dat er onder andere onvoldoende zwaar materieel is om puin te ruimen, dat er een gebrek is aan cruciale generators en dat er onvoldoende tenten en mobiele woningen zijn om alle ontheemde mensen te huisvesten. Op dat vlak voldoen de Israëlische niet aan hun verplichtingen zoals overeengekomen in het staakt-het-vuren.

"Niet terug naar 7 oktober"

In Israël staan politici en leger meteen op scherp. Volgens minister van Defensie Israel Katz is het leger "in de hoogste staat van paraatheid" gebracht en is het "op elk scenario" voorbereid: "We zullen niet terugkeren naar de realiteit van 7 oktober." Premier Benjamin Ne-

tanyahu stelde dat Israël het akkoord over een staakt-het-vuren in zijn geheel zal respecteren en elke schending ervan bijzonder ernstig neemt. Een bijeenkomst van Netanyahu's veiligheidskabinet die gepland was voor dinsdagnamiddag, wordt verplaatst naar de ochtend.

De uitlatingen van Amerikaans president Donald Trump over een gedwongen verhuizing van de 2 miljoen Gazanen zetten kwaad bloed aan Palestijnse en Arabische zijde. Als de president zijn plan doorzet, dan ligt het staakt-het-vuren hoe dan ook aan diggelen. Egyptische bronnen zeiden Reuters dat in de ogen van Hamas de

Volgens Hamas saboteert Israël doelbewust het akkoord. Met de aankondiging van uitstel kiest het alvast voor de vlucht vooruit

Amerikaanse garanties voor het akkoord vervallen zijn door Trumps Gazaplan.

Uitgemergelde gijzelaars

Meteen na de aankondiging van Hamas trokken honderden Israëlische de straat op om aandacht te vragen voor de overgebleven gijzelaars. De beelden van de uitgemergelde gijzelaars die Hamas afgelopen weekend in Gaza liet opdraven, doen de gijzelaarsfamilies, de drijvende krachten achter het protest, het ergste vrezen voor hun dierbaren. Elke dag dat de gijzelaars in Gaza doorbrengen, verkleint de kans dat ze de oorlog overleven.

De families tonen zich erg bezorgd omdat Netanyahu de voorbijganger niet echt bezig leek met de onderhandelingen over de tweede fase van het staakt-het-vuren. Meer leek hij begaan met de zoektocht naar een aanleiding om de strijd in Gaza te hervatten. Zijn extreemrechtse coalitiepartners willen onder geen beding dat het bestand een tweede fase ingaat,

want die zet Israël en Hamas op het pad naar een duurzamere vrede. Zij vinden elke toegeving aan Hamas een nederlaag.

Extreemrechts in Israël ziet in het uitstel van Hamas de perfecte aanleiding om de oorlog te herstarten. "We moeten terugkeren naar de oorlog en vernietigen", schreef Itamar Ben-Gvir maandagavond op X. Ben-Gvir was voor het staakt-het-vuren minister in Netanyahu's regering, hij was uit onvrede met het akkoord opgestapt. Hij beloofde al zich opnieuw bij de coalitie aan te sluiten als de oorlog in Gaza herbegint.

Volgens Hamas saboteert Israël doelbewust het akkoord. Met de aankondiging van uitstel kiest het alvast voor de vlucht vooruit. Als Hamas hoopt dat het zo meer respect voor het akkoord kan afdwingen, kan deze zet een zware misrekening blijken. Het hele staakt-het-vuren dreigt te kapseizen als de gijzelaars niet vrijkomen. Een hernieuwde oorlog zou een ramp zijn in Gaza, waar de bevolking nu al op het tandvlees zit.

Dries Blontrock

DS2

Wat het
AfricaMuseum
kan leren van
een expo in
Eindhoven

desalniettemin

Inge Schelstraete

Speel niet zo op de vrouw

© belga

Ik wist niet dat Elisabeth Lucie Baeten geld inzamelde voor Palestina, tot ze zaterdag op de rode loper van De Kastaars verscheen in een jurk gemaakt van keffiyehs, de typische Palestijnse sjaals. Zelfs dat zou ik normaal niet te weten zijn gekomen. Er is een inflatie aan awardshows tegenwoordig. Ze lokken bij mij vooral een 'het zal wel'-gevoel uit, maar ik hoef uiteraard niet te kijken.

Dat ik het wel te weten kwam, lag natuurlijk aan de zure reacties op sociale media. "Hoe gaat dit de Palestijnen helpen", werd bits gevraagd, met als venijnige uitsmijter dat "Baeten wél lekker weer in de belangstelling stond". Het waren helaas vooral vrouwen die haar afdeden als een aandachtszoeker. De kritiek ging niet liggen toen bleek dat Baeten met Oxfam een solidariteitsactie voor Palestina had opgezet, en dat de teller al op 43.000 euro stond. (Maandagavond was dat al 80.000 euro, Baeten heeft de lat nu op 100.000 euro gelegd.)

Het waren helaas vooral vrouwen die Baeten afdeden als aandachtszoeker

Ik vroeg een kennis die tot mijn verbazing ook bij de critici stond: "Als een politicus zijn steun uitspreekt, helpt hij de Palestijnen ook niet, maar ik ben wel blij elke keer dat het gebeurt." Haar antwoord:

"Maar die weten dan wel waarover het gaat." Zomaar aannemen dat een vrouw een leeghoofd is die niet weet waarover ze praat, was dat niet kenmerkend voor een heel klein groepje mannen die wij liever mijden?

Ondertussen werd er verder gezeurd. "Het is gewoon gemakkelijke aandachtstrekkerij." Dat het gemakkelijk is om de aandacht te trekken, is geen reden om iets niet te doen. Integendeel, zou ik zeggen. "Schaamteloze zelfpromotie", was een ander niet zo sterk argument, want in een gepolariseerd dossier zoals Gaza verlies je een fan voor elke kijker in wiens achting je wél stijgt door een positie in te nemen.

Een discussie over de actie zelf: ik had ze met interesse gelezen, zelfs de standpunten waarmee ik het oneens ben. Maar laat dat op de vrouw spelen. Vooral omdat het meestal (jonge) vrouwen zijn die dat soort zure kritiek over zich heen krijgen – als ze kiezen voor kinderen/kinderloos, iets zeggen/zwijgen, iets aantrekken/niets aantrekken enzovoort. En dat helpt de wereld ook niet.

"Er zit een 3-jarig kind in mij, waarvan ik hoop dat ik het nooit verlies"

MNM-presentator **Manu Van Acker** hoopt nog vaak het kind te kunnen uithangen (in De Morgen).

© vrt

Dekolonisatie voor dummy's: Van Abbe wijst de weg

REPORTAGE Het Van Abbemuseum in Eindhoven toont zijn koloniale wortels aan iedereen. Het is een slimme, swingende manier om te dekoloniseren, waar instellingen als het AfricaMuseum van kunnen leren.

In het Van Abbemuseum staan tot 2 maart de beelden uit palmolie en cacao van het Congolese collectief CATPC (Cercle d'Art des Travailleurs de Plantation Congolaise). *Two sides of the same coin* trekt een driehoek van de koloniale plantage in Lusanga waar zij wonen en werken, naar een plantage in Indonesië en naar de musea in West-Europa die nog steeds profiteren van de opbrengst van die plantages.

Sinds de heropening van het AfricaMuseum in Tervuren in 2018 blijft de vraag de kop opste-

ken of het niet moet focussen op het Belgische koloniale verleden. Het lijkt, gegijzeld door zijn enorme omvang en de ambities uit het verleden, krampachtig te streven naar grootse ingrepen en expo's. Van Abbe is een museum voor hedendaagse kunst, maar laat ontzettend veel stemmen horen over (de)kolonisering. Het doet dat via tijdelijke expo's, die vaak niet eens zo groot zijn, en ingrepen in zijn vaste opstelling.

Ced'art Tamasala, Matthieu Kasiama en Mbuku Kimpala van CATPC herinneren zich hun eer-

ste bezoek aan Van Abbe in 2019. "We vonden het mooi dat het museum zelf zijn band met de plantages blootlegde", zegt Tamasala. "Er was hier ook een duidelijke wil om inclusief te werken en te diversifiëren."

Plantage terugkopen

Henri van Abbe, die het museum stichtte om zijn grote kunstcollectie tentoon te stellen, werd schatrijk dankzij zijn sigarenfabriek Karel 1. De tabak kwam van de vermaarde plantages in Medan op Sumatra, Indonesië. De (ach-

Ced'art Tamasala, Matthieu Kasiama en Mbuku Kimpala van CATPC, bij een sculptuur gemaakt uit palmolie

ter)kleinkinderen van de arbeiders daar telen er nu oliepalmen. De huidige eigenaar is het Indonesische staatsbedrijf PTPN III. Een topspeler in de agro-industrie, maar de Indonesische overheid is niet scheutig met informatie over de klanten van een plantage als Medan. Unilever zou een van de grootste afnemers zijn, en ook aandeelhouder.

Die Brits-Nederlandse multinational exploiteerde in Belgisch-Congo ook 750.000 hectare woud, waaronder de plantage in Lusanga waar de artiesten van CATPC wonen en werken. Lusanga, ooit Leverage, is een symbool in de koloniale Congolese geschiedenis. Daar ontvlamde na de moord op de Belgische agent Maximilien Balot in 1931 ook de opstand van de Pende, de grootste Congolese revolutie tussen de wereldoorlogen. De tentoonstellingen in Van Abbe versimpelen het koloniale verleden niet tot conflicten tussen twee naties. Ze stellen het ook niet voor als een afgerond hoofdstuk. CATPC ging aan de arbeiders in Medan toestemming vragen om tentoon te stellen in het museum, “omdat wij ons verhaal hier vertellen in infrastructuur die betaald is met de arbeid van hun grootouders”, verduidelijkt Kasiama.

“De plantagearbeiders in Indonesië zijn nog steeds niet vrij”, zegt hij. “Ze verdienen niet veel meer dan hun grootouders en werken even lange dagen; tijd om

Fundji, 1931. Sculptuur van Maximilien Balot.

© Travis Fullerton/vmfa

kunst te maken, zoals ik, zit er niet in.” CATPC werd in 2014 opgericht. Met het geld van hun kunst kopen de kunstenaars stukje bij beetje de grond van de plantage terug, saneren de grond die na jaren monocultuur uitgeput is en maken hem weer rendabel.

Lachen met White Cube

Maar er is een rechtstreekse link van de plantages en hun producten naar de galleries en musea in Europa. Van Abbe werd gesticht door een handelaar in tabak. De vier Tate-musea door Tate & Lyle (suikerriet), Lady Lever in Liverpool door Lever Brothers (palmolie). Zij sponsoren vandaag museumvleugels en grote expo's. Toen de kunstenaar Renzo Martens, met wie CATPC samenwerkt, zijn film *Enjoy poverty* in 2011 voorstelde in Tate Modern, zag hij het logo van Unilever op elke witte muur.

Van Abbe stelt het koloniale verleden niet voor als een afgerond hoofdstuk

Dé westerse prototypische galerie is de White Cube, die kunst in een witte bubbel presenteert, alsof ze vrij van economische en sociale context kan zijn. De artiesten van CATPC hebben al wat lol gehad met het doorprikken van dat symbool van het westerse abstracte denken. Ze bouwden in Lusanga hun eigen White Cube. In een performance maakten ze het proces van die galerie die leeft van hun zweet, maar nooit iets teruggeeft.

De video daarvan is in Eindhoven te zien. Kimpala is rechter, Tamasala een van de getuigen. De fictieve advocaat van de Cube probeert hem geld toe te stoppen: “Laat dit proces vallen! Zoveel geld, je zou er een expo over dekolonisering mee kunnen maken!”

Ook nieuwe staatsmusea willen liever niet ingaan op oude misstanden, viel Kasiama op toen hij in Medan het museum van de plantages bezocht. “Het gaat alleen over gewassen en uitvoer,” zegt hij, “nergens wordt het lijden op die plek erkend. Er werkt niemand die op die plantages heeft gewerkt, en die mensen zijn ook

nooit om input gevraagd.” Het Van Abbemuseum duikt geregeld in zijn reserves om dwarsverbanden te leggen. De Congolese sculpturen staan verspreid tussen werk van Picasso of El Lissitzky.

In de kelder loopt nu de tentoonstelling *Verborgen verbanden*, waarin het museum zijn eigen koloniale verleden onderzoekt. Het zet niet alleen kunstenaars uit de vroegere ‘derde wereld’ in het spotlicht, maar ook geportretteerden, desnoods in vitrines met extra uitleg. CATPC presenteert nieuwe portretten op juten cacaozakken van arbeiders, verzetshelden of kunstenaars uit de plantages; Congolezen en Indonesiërs, Haïtianen en Surinamers. Van kunstenaars Marlène Dumas is er een muur met portretten. Die hebben wel meer galleries, maar in Eindhoven werd alleen voor gezichten van Afrikanen, Zuid-Amerikanen en Aziaten gekozen.

Sculptuur van Balot

Eén sculptuur in Van Abbe werd in 1931 door een anonieme artiest in Lusanga gemaakt: die van Maximilien Balot. De Pende maakten het na zijn dood om zijn geest in hun macht te hebben, zodat die hun geen kwaad meer kon doen. Op de Biënnale van Venetië was het te zien via een videolink met de White Cube in Lusanga. Een foto van de sculptuur stond voor een raam waarachter het Belgische paviljoen oprees, gebouwd onder Leopold II.

Fundji, zoals het beeld van Balot in Lusanga wordt genoemd, is eigendom van het Virginia Museum of Fine Arts. Dat was niet happig om het uit te lenen aan Congo, ontdekten Tamasala en Kasiama toen ze het Amerikaanse museum bezochten. Maar niemand kon hen beletten aan de slag te gaan met *Fundji*'s beeltenis. Ze gaven er NFT's van uit, digitale eigendomsbewijzen. Die waren creatief en commercieel een succes.

Uiteindelijk mocht *Fundji* dan toch naar Lusanga reizen, waar het werd onthaald als een lang verloren familielid; de koloniale geschiedenis is er niet alleen een van internationale economische systemen, maar ook van mensen.

Inge Schelstraete

‘Two sides of the same coin’, tot 2 maart in het Van Abbemuseum, Eindhoven.

“Van rancune was er geen sprake”

INTERVIEW DOMINIQUE THIBAUX De achter-nicht van Maximilien Balot, een vermoorde Belgische agent in Congo, bezocht zijn beeld in het Van Abbemuseum. “Waarom werd daar in de familie niet over gepraat?”

Dominique Thibaux was zeven of acht toen ze hoorde over ‘oom Max’, de peter van haar vader, die in Congo was vermoord. “Dat gebeurde heel terloops, details kende mijn vader niet. Het leek iets uit *Kuifje*, zo onecht.”

Haar tweede ‘ontmoeting’ met haar oudoom kwam er nota bene door haar liefde voor kunst. In Wiels in Brussel stond ze opeens oog in oog met *Amour forcé* van Irene Kanga van het Congolese collectief CATPC, een beeld van een Congolese die wordt verkracht door een blanke man. In de legende werd Maximilien Balot genoemd. “Ik kwam misselijk buiten. Was mijn oudoom die verkrachter?”

In David Van Reybroucks *Congo* las ze eindelijk wat er in 1931 gebeurd was. Maar dan las ze, in *De Standaard*, dat er een Congolees beeld van haar oudoom bestond. Dat in de Biënnale van Venetië tegenover het Belgische paviljoen van Leopold II zou worden opgesteld.

“Het leek me overtrokken om één man voor te stellen als het symbool van de koloniale misstanden. Stukje bij beetje vond ik meer info over mijn oudoom en zijn taak, die erin bestond werkers te ronselen voor de mijnen en de plantages. Hij wist dus maar al te goed dat hij het terrein effende voor exploitatie.”

Maar de Biënnale van Venetië was dan weer een blijde verrassing. “Het werk van CATPC was fantastisch. Van rancune was er geen sprake; de video over hoe het beeld in Lusanga werd verwelkomd, als iemand van de gemeenschap, was zo warm. Het was rijker en complexer dan ik had verwacht.”

Oude brief van Balot

Balot werd vermoord tijdens de opstand van de Pende, en die was een gevolg van de beurscrash van 1929. België probeerde de Grote Depressie in eigen land te bestrijden door de belas-

tingen in de kolonie te verhogen. De arbeiders konden amper overleven. “Mijn man is op een vreselijke manier afge-maakt”, getuigde de weduwe van Balot in interviews. “Maar de privébedrijven misbruiken de Congolezen. Dat moet stoppen.”

Het staat haaks op het idee dat de kritiek op het koloniale systeem recent is. “Dat verbaasde me erg”, zegt Thibaux. “Ik vroeg me ook af waarom daar in mijn familie niet over werd gepraat. Balot had jong carrière gemaakt als militair, voor hij naar Congo trok. Hij was een product van die patriarchale cultuur – wat hem niet goedpraat.”

“De video over hoe het beeld van mijn oudoom in Lusanga werd verwelkomd, was zo warm”

Ze stelde zich in een mail naar Renzo Martens voor als achter-nicht van Balot en zei dat ze CATPC wilde ontmoeten. Ze nodigden haar uit op de officiële opening van de expo in het Van Abbemuseum in Eindhoven. Ze schonk hun een brief die haar oudoom vier maanden voor zijn dood aan zijn stiefmoeder schreef, en waarin hij zijn taken en leven in Congo beschrijft.

“De opening was een krachtig, emotioneel moment. Matthieu Kasiama zei me dat hun ouders hun hebben geleerd dat ze zich over dat verleden heen moeten zetten en nieuwe wegen moeten zoeken. De manier waarop ze dat aan het doen zijn, met hun kunst, is indrukwekkend. Toen ik de brief van Balot naast zijn beeldje legde, zei Matthieu: ‘Balot lijkt nu menselijker voor ons. Niet een beter mens, maar menselijker.’”

Inge Schelstraete

Dominique Thibaux plaatste een brief naast het beeld. © Nick Bookelaar

en cacao. © Koos Breukel